

IZVJEŠĆE S KONFERENCIJE

Međunarodni znanstveni skup „Europa i kultura sjećanja”, Zagreb 12. listopada 2019.

Jednodnevni međunarodni znanstveni skup ”Europa i kultura sjećanja” održan je u subotu 12. listopada u Nadbiskupijskom pastoralnom institutu u Zagrebu u organizaciji Željezanske biskupije u Austriji i ”Međunarodne udruge gradišćanskih Hrvata – Gradišćansko društvo Hrvat S.A.M” iz Zagreba na kojem su sudjelovali različiti predavači s Hrvatskoga katoličkoga sveučilišta iz Zagreba, Sveučilišta u Zagrebu, Karlova sveučilišta u Pragu, Instituta za povijest iz Zagreba, Sveučilišta Eötvös Loránd u Budimpešti, Franjevačke teologije u Sarajevu i drugi.

Glavni organizatori međunarodnoga znanstvenoga skupa bili su Željezanska biskupija iz Austrije, ”Međunarodna udruga gradišćanskih Hrvata – Gradišćansko društvo Hrvat S.A.M. (Slovačka-Austrija-Mađarska)” iz Zagreba, istoimena udruga iz Eisenstadta (Austrija) te kao suorganizator Hrvatsko katoličko sveučilište. Voditeljica je znanstvenoga projekta bila Andreja Sršen s Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, ujedno potpredsjednica udruge u Hrvatskoj i predsjednica Organizacijskoga odbora međunarodnoga znanstvenoga skupa.

Na skupu su govorili znanstvenici i ugledne osobe iz javnoga života koji djeluju u Slovačkoj, Austriji, Mađarskoj, Italiji, BiH i Hrvatskoj. Radni dio skupa otvorio je željezanski biskup Egidije Živković istaknuvši važnost podržavanja međunarodnog skupa od Vlade Republike Hrvatske, Grada Zagreba, Turističke zajednice, Središnjega ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske kao i zagrebačke nadbiskupije. Istaknuo je važnost povezivanja Gradišćanskih Hrvata sa svojom ”starom Domovinom” Hrvatskom i Bosnom i Hercegovinom.

Delegat uzoritoga kardinala Josipa Bozanića na međunarodnom znanstvenom skupu bio je mons. Ivan Šaško, pomoćni biskup zagrebački, koji je otvorio skup i obratio se publici prigodnim govorom. Istaknuo je kako je iznimno vrijedan put na kojem se uz pomoć kulture sjećanja gradi kultura spomena naglasivši, na kraju, kako skup vidi u tom svjetlu te je čestitao na uloženom trudu voditeljici projekta Andreji Sršen kao i svim organizatorima i suorganizatorima skupa.

Na skupu je u ime Vlade Republike Hrvatske bio ministar vanjskih i europskih poslova Goran Grlić Radman koji je istaknuo kako naziv

međunarodnoga skupa govori o čuvanju identiteta, jezika, kulture, običaja što hrvatska vlada podupire, a na koncu, istaknuo je, to je i temeljna ustavna obveza te čestitao organizatorima na skupu. Skupu je nazočio i izaslanik ministra obrane gospodina Damira Krstičevića brigadir Miro Čolić, prodekan za vojnu izobrazbu Hrvatskoga vojnoga učilišta "Dr. Franjo Tuđman" koji je također zahvalio organizatorima na hvalevrijednoj temi i poželio dobrodošlicu svim gostima.

Predavači iz Austrije su bili željezanski biskup Egidije Ivan Živković i Dominik M. Orieschnig koji su izlagali temu o Gradišćanskim Hrvatima pod naslovom *Das Burgenlandkroatische, das Europäische, das Christliche: Ein Signum und Paradigma für eine responsive, alteritätsorientierte Erinnerungskultur und Identitätsbildung*, a koju je željezanski biskup Egidije Ivan Živković izlagao na gradišćanskohrvatskom jeziku pod istoimenim naslovom *Gradišćanskohrvatsko, europsko, kršćansko: znak i paradigma responzivne, osjetljive i na različitost usmjerene kulture spominjanja i izgradnje identiteta*. U izlaganju su predavači naglasili kako gradišćanskohrvatski identitet po svojoj biti i povijesti ima transnacionalnu europsku dimenziju i izraženu kršćansku usmjerenost u čemu je uloga Crkve kako u povijesti, tako i danas, iznimno važna za njegovo očuvanje. Biskup Egidije Ivan Živković ponosno je istaknuo svoje gradišćanskohrvatske korijene ističući važnost kulture sjećanja kada je riječ o gradišćanskohrvatskom identitetu, u odnosu na nekulturu zaborava koja sve više prevladava u Europi danas.

Predavači iz Bosne i Hercegovine bili su vikar Franjevačke provincije Bosne Srebrene i profesor na franjevačkoj teologiji u Sarajevu Petar Jeleč i Božidar Blažević iz biskupije Eisenstadt, s temom *Globalizacija migracija i socijalna isključenost u Europi – perspektiva u Bosni i Hercegovini*. U predavanju su autori naglasili kako je migracija danas ključni pojam za razumijevanje, ne samo demografskih kretanja već prvenstveno za otkrivanje različitih socijalnih i ekonomskih trendova određene zemlje. U izlaganju se posebno istaknula socijalna slika Bosne i Hercegovine gdje je porast siromaštva sve izraženiji trend uslijed rastuće socijalne nejednakosti te nepovoljnih političkih prilika. Izlagači su istaknuli kako kao posljedicu takva društvena stanja imamo jake migracijske valove iseljavanja, te mijenjanje demografske strukture društva gdje je Hrvata sve manje.

Iz Mađarske izlagao je Horváth Sándor na temu *Putevi asimilacije Gradišćanskih Hrvata u Mađarskoj od 1945*. Izlagač je ravnatelj odjela za etnologiju i etnoparka, Muzeja Savaria iz Sambotela te je i predavač na Sveučilištu Eötvösa Loránda. U izlaganju je prikazana analiza svih onih faktora asimilacije, i onih pojava, koje nisu samo na Gradišćanske

Hrvate djelovale, nego i na šire društvo. Istaknuto je kako se asimilacija Gradišćanskih Hrvata ne pripisuje isključivo 20. stoljeću, već se ona odvijala od samoga početka manjinske situacija, a od sredine 20. stoljeća se uz „stare puteve” asimilacije pojavljuju i „novi”.

Predavač s Hrvatskoga katoličkoga sveučilišta u Zagrebu bio je Ivica Miškulin, profesor na Odjelu za povijest Hrvatskoga katoličkoga sveučilišta te nositelj kolegija: Svjetska povijest: 1918. – 1941., Stvaranje suverene Hrvatske i Povijest europskih integracija, a koji je izlagao temu *Uzaludan trud. Europska zajednica i hrvatski Srbi 1991. – 1992.* U svojem izlaganju, polazeći od netočne ocjene prema kojoj su Srbi u Hrvatskoj zbiljski ugroženi, autor je istaknuo kako su neki utjecajni krugovi međunarodne zajednice (EZ) početkom jeseni 1991. počeli vršiti snažan pritisak na Zagreb u smjeru promjene manjinskoga zakonodavstva. Ubrzo, već od druge polovine listopada 1991., neformalni nagovori prerasli su u službenu diplomatsku inicijativu, kada je predsjedavajući Konferencije o miru u Jugoslaviji javno iznio stav prema kojem su Srbi u Hrvatskoj trebali dobiti „poseban status”, tj. mogućnost regionalne političke autonomije.

Sa Sveučilišta u Zagrebu na skupu je imala izlaganje na temu *Cjeloeuropski društveni konflikt – sjećanje, nejednakost i priznanje* Andreja Sršen s Odsjeka za sociologiju Hrvatskih studija, potpredsjednica „Međunarodne udruge gradišćanskih Hrvata – Gradišćansko društvo Hrvat S.A.M” u Hrvatskoj, predsjednica Organizacijskoga odbora međunarodnoga znanstvenoga skupa i voditeljica cjelokupnoga projekta „Europa i kultura sjećanja”, te urednica istoimene Knjižice sažetaka.

Posebno se osvrnula na „kulturu sjećanja” koja danas na poseban način sve Europljane potiče na raspravu o današnjoj Europi i njezinu cjelokupnom društvenom konfliktu koji je sve izraženiji u njezinoj društvenoj i političkoj stvarnosti gdje se sve više „europska kultura sjećanja” zamjenjuje „kulturom zaborava”. Govoreći o „politici priznanja” istaknuto je kako je u 21. stoljeću na tlu Europe započela je „politika priznanja” koja je imala za cilj uključivost različitosti, posebno kada se to odnosi na vjerske, etničke, nacionalne, i druge razlike. Danas, je multikulturalizam u Europi ideju integracije pretvorio u ideologiju isključenja te kao takav postaje središte postmodernističkoga poimanja europskoga društva.

Jadranka Neralić s Odjela za srednjovjekovnu povijest Hrvatskoga instituta za povijest u Zagrebu, dopredsjednica Međunarodne komisije za povijest i studije kršćanstva (Commission Internationale d’Histoire et d’Etudes du christianisme, CIHEC) i istraživač gotovo tri desetljeća u Vatikanskom tajnom arhivu (Vatikan) izlagala je temu *Ispovjednik na grobu svetoga Petra: hrvatski hodočasnici i njihovi ispovjednici u Rimu*

u 15. stoljeću. Govorila je o snažnom poticaju hodočašću u Rim kojega je dao na Božić 1300. godine papa Bonifacije VIII. objavom prve Svete godine, osnivanjem institucije Jubileja, pozivom da se u velikim bazilikama poklone relikvijama kršćanskih svetaca i prime potpuni oprost za počinjene grijeha (*indulgentia plenaria*). Istraživanja provedena na brojnim serijama registara molbi vjernika, papinih pisama i dokumenata financijskih kurijalnih službi pohranjenih u Vatikanskom tajnom arhivu osvijetlila su imena i karijere nekolicine do sada nepoznatih ispovjednika *pro natione slavonica* aktivnih pri bazilikama Svetoga Petra i Sv. Ivana Lateranskoga tijekom druge polovice 14. i cijeloga 15. stoljeća (Antun Petrov iz Senja, Stephan Stroll iz župe Choetz (Kotsch) u Akvilejskoj patrijarhiji, Emerik Grgurov de Cherdon iz Pećuške nadbiskupije, Karlo iz Šibenika, dominikanac Dominik iz Dubrovnika, franjevac Julijan Tertii iz Skradina, Matija Baronelli iz Zadra i Nina).

O gradišćanskim je Hrvatima na skupu izlagala Katarina Milković, djelatnica Grada Zagreba, koja je govorila o zaštiti manjinskih prava i identiteta manjinskih zajednica u Europi, a koja su danas prilično aktualna, poglavito kad je riječ o pravima gradišćanskih Hrvata, kod kojih je i nakon pet stotina godina živo prisutna težnja za očuvanjem jezičnoga i kulturnoga identiteta.

Od radnih materijala na skupu bila je priložena knjižica sažetaka „Europa i kultura sjećanja” urednice Andreje Sršen s Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu koja je izdana u sunakladništvu željezanske biskupije, Hrvatskoga katoličkoga sveučilišta i Međunarodne udruge Gradišćanskih Hrvata. Knjižica sažetaka sadrži Predgovor željezanskoga biskupa mons. Egidija Ivana Živkovića pod naslovom „Europa i kultura sjećanja”, koji je preveden i na gradišćanskohrvatski jezik, te sažetke izlagača prevedene na 6 jezika.

Posebno *Priznanje za znanstveni prinos u promicanju europskih vrijednosti* dodjeljeno je voditeljici znanstvenog projekta Andreji Sršen od željezanskoga biskupa Egidija Ivana Živkovića. Jednako tako biskup se zahvalio posebnim zahvalama svim organizatorima, suorganizatorima i sudionicima skupa.

Nakon skupa, s početkom u 18 sati u crkvi Pape Ivana XXIII. u Dubravi, misu za domovinu i branitelje predvodio je biskup Egidije Živković kada je i posvetio vitraje darovane toj crkvi od strane željezanske biskupije.

izv. prof. dr. sc. Petar Jeleč